

Negyvennyolcas zászlók a két Homoród mentéről

Köztudott, hogy a magyar zászló színei – a piros-fehér-zöld – a magyar címerből származnak. E három szín (trikolór), a nemzet színeiként értelmezve, zászlón a reformkorban jelent meg először. Korabeli értelmezés szerint a piros sáv az erőt, a fehér a hűséget, a zöld a reményt szimbolizálta. A háromszínű zászló tehát már 1848 előtt jelen volt a közéletben, de általánosan még nem terjedt el. „Nemzeti háromszínű” zászlója volt Udvarhelyszéknek is a reformkorban (1836-ban készítette Macskási Lajos főkirálybíró felesége, Haller Karolina grófnő), egyik felől a szék, a másik oldalon Magyarország és az Erdélyi Nagyfejedelemség összevont címérével. A piros-fehér-zöld zászló 1848 tavaszán (erről az áprilisi törvények 21. cikkelye rendelkezett) hivatalosan is a magyar nemzet jelképe lett, használata általánossá vált, elsősorban polgári zászlóként, ugyanis a honvédség többnyire fehér színű, piros és zöld farkasfogakkal szegélyezett hadi zászlók alatt harcolt, amelyeket közepén a címer díszített. A szabadságharc

végén, a fegyverletételek során a honvédség zászlóinak egy része (nyolcvannyolc) a cári, illetve az osztrák csapatok zsákmánya lett (mintegy nyolcvan). Néhány alakulatnak sikerült feldarabolnia zászlaját. Annak egyes darabjait a tisztek, illetve a honvédek kegyelettel

őrizték. Őrzésük azonban nem volt veszélytelen, ugyanis Haynau osztrák tábornoszernagy agyonlövétést helyezett kilátásba azoknak, akiknél ilyet találnak. A magyar nemzeti szimbólumokat (kórkárda, címer, zászló) a szabadságharc bukása után tehát betiltották, keményen üldözték és büntették azokat, akik használták vagy akár csak a birtokukban volt ilyen (a szigor valamelyest a Bach-rendszer végével enyhült, így pl. 1861. augusztus 20-án, Szent István ünnepén

használható volt a piros-fehér-zöld sáv (zászló).

Az erdélyi magyarság elég viharos utat tett meg 1848-tól napjainkig. A számára kedvezőnek nem mondható történelmi események következtében, a többször változó hatalom szigorától való félelmében sokszor került abba a helyzetbe, hogy nemzeti szimbólumait rejtegetnie kellett. Ódon templomok sötét padlásain, azok elérhetetlen tornyai-ban elfalazva. A gondos „őrzésnek” köszönhetően kuriózumszámba menő negyvennyolcas ereklyék is hagyományozódtak a mai nemzedékre. Ezek közé tartozik az a két udvarhelyszéki zászló is, amelyekről az alábbiakban bővebben írunk. Az egyiket a Nagy-Homoród menti Városfalva, a másikat a Kis-Homoród menti Oklánd unitárius templomában őrzik. Bár igyekeztünk mindent megtudni e zászlókról, nem sokan maradtak, akik érdemben mesél-

Fent: Siménfalvi Sándor nevére kiállított negyvennyolcas emléklap az oklándi templomban
Lent: Az oklándi unitárius templomban őrzött zászló

A városfalvi negyvennyolcas zászló

hettek volna róluk. Az utóbbiról megtudtuk, hogy az orgonában találták meg, még 1990-ben. Mára már nem tudni pontosan, hogy Márkos Ervin akkori lelkész vagy pedig Benedek Áron volt-e a megtalálójja. A helyi hagyomány szerint a zászló egy karddal együtt volt elrejtve. Az utóbbi 1937-ben, az új templom építésekor állítólag előkerült, de azóta semmit sem tudnak róla. A zászló a megtalálásakor nagyon foszladozott, rossz állapotban volt, különböző rendezvényeken való szerepeltetése pedig tovább rontott az állapotán. Ezért az 1992 decemberétől itt szolgáló lelkész, Kelemen Levente úgy döntött, hogy megteszi a szükséges lépéseket restaurálása érdekében. A posztgraduális képzésre időközönként Magyarországra utazó lelkész 1993-ban felvette a kapcsolatot a Hadtörténeti Múzeum szakembereivel, akik anyagmintát vettek a zászlóból. Megállapítást nyert, hogy az valóban eredeti, ezért nemzeti értéket képvisel. A restaurálását is ígérték, de végül erre a Nemzeti Múzeumban került sor Gedai István igazgatósága alatt, 1997 nyarán. A zászló 1997 szeptemberében került haza Oklándra. Ünnepléses felszentelésére azonban, a szándékos időzítésnek köszönhetően, 1998. március 15-én került sor, a magyar forradalom és szabadságharc 150. évfordulóján. Az 1 m hosszú, 50 cm széles, piros-fehér-zöldre festett rúdra erősített, „gonfanon” jellegű zászló lovassági toborzózászló lehetett. Sávjai festett évszám látható, a piros sávon zöld 1-es, a fehér sávon vörös 84-es, a zöld sávon fehér 8-as, azaz: 1848. A zászlót ma egy tölgyfakerekes üvegtárlóban (Fábián István, a Swedrom cég tulajdonosának adománya) a templomban őrzik. A tár-

lóban egy rövid tájékoztató is olvasható. Ugyancsak ott kapott helyet annak a ritka negyvennyolcas emléklapnak a másolata, melyet Siménfalvi Sándor nevére állítottak ki, aki mint honvéd tizedes „Az 1848-1849i DICSŐ SZABADSÁGHARCZUNKBAN” a Mátyás huszároknál Medgyes–Szeben–Vízakna és Piski mellett harcolt a hazáért.

Egy másik, nagyobb méretű negyvennyolcas zászlót Városfalván az unitárius templom karzatán őriznek. Ez a zászló ugyancsak 1990 után került elő. Történetéről nagyon keveset sikerült megtudnunk. Állítólag a templom udvarára nyíló kőkapu fődéme alatt, valamint a templom padlásán rejtgették korábban. A 2,5 m hosszú, nemzeti színű zászlórúdra erősített trikolórnak, amely sürgős restaurálásra szorulna, hossza 1,60 m, szélessége 1,26 m. Sávjai 42 cm szélesek. A fehér sávra középen piros

fonállal az 1848-as évszám van hímezve. Az erősen elrongyolódott zászló első nyilvános szereplése az unitáriusok szejkefürdői találkozóján volt, ahová az időközben elhunyt László Ferenc gondnok vitte el 1999-ben.

Mihály János

Irodalom:

Pandula Attila: Vexillológia. In: *A történelem segéd tudományai*. Bp., 1986.
Györkei Jenő: *A szabadságharc hadilobogóinak utóélete*. In: *História*, 1999/3.

Adatközlők:

Kelemen Éva tanárnő, Oklánd
Kelemen Levente lelkész, Oklánd
Vass András nyugdíjas, Városfalva

*Az oklándi unitárius templom
Fotó: Bilas András*

